

Diktatuurien nousu kpl 6

Kertaus: Kansainvälinen politiikka maailmansotien välisenä aikana kpl 5:

Yhdysvallat:

- **Johtava maailmanvalta (taloudellisesti, sotilaallisesti), eristäytyi poliittisesti** (=isolationismi), ei kansainliittoon
- Kellogg-Briand sopimus USA-Ranska)

Japani

- keisarikunta romahti 1912 -
> nationalistinen ulkopoliittika -
> Mantsuria 1931

Iso-Britannia

- **Heikkeni, siirtomaavalta, voittaja 1ms.**
- Siirtomaat: itsenäisyysvaatimukset (esim. Intia ja Pakistan 1947).
- **Brittiläinen kansainyhteisö** 1931 (Kanada, Etelä-Afrikka, Australia, Uusi-Seelanti)
- **Myöntäväisyyspolitiikka** Saksaa kohtaan 1930-luvulla
- Kansainliiton perustajajäsen.

Ranska

- Heikkeni, siirtomaavalta, voittaja 1ms.
- Vaati Saksalle ankaraa rauhansopimusta ja sen tiukkaa noudattamista -> miehitti Ruhrin alueen 1923
- **kansainliiton perustajajäsen**
- **Myöntäväisyyspolitiikka** Saksaa kohtaan 1930-luvulla
- **1925 Locarnon sopimus** Ranska-Saksa-Belgia (rajat) -> Saksa pääsi Kansainliittoon.
- **1928 Kellogg-Briand** RA+USA tuomitsi sodan kv.politiikan välineenä (mukaan 70 valtiota)
- **Maginot linnoitusketju** Saksan rajalle

Kertaus: Kansainvälinen politiikka maailmansotien välisenä aikana kpl 5:

- **Venäjä -> Neuvostoliitto**

- Vallankumoukset 1917 Venäjällä
- **Erillisrauha Saksan kanssa 1918 -> Saksa-NL Rapallon sopimus 1922**
- **Sisällissota 1918-1920 -> sosialistinen valtio -> NEUVOSTOLIITTO 1922**
- **Stalinin diktatuuri (1953 asti) -> puhdistukset 1930-luvulla**
- **Eristäytyi (eristettiin) 1920-luvulla -> kommunismin pelko**
- **Ribbentropin-Molotovin sopimus 1939 + salainen lisäpöytäkirja (jako)**

Reunavaltiot

- NL:n pelko
- Halusivat vahvan yhteiskunnan -> ajautuivat diktatuuriin
- Suomi ja Tšekkoslavia säilyivät demokratioina

Kansainliitto

- Perustettiin takaamaan rauha Ims. jälkeen. USA ei mukaan, muut voittajavaltiot. Edellytykset rauhan turvaamiseen heikot, ei sotilasjoukkoja.
- Ranska, I-B, Japani, Italia –
- Saksa liittyi 1926 erosi 1933
- NL 1934, erotettiin 1939

Kertaus: Mistä tunnistat diktatuurin (piirteitä): ks. Kartta oppimateriaali kpl 6.

- Rajoittamaton valtakausien määrä
- Epärehelliset vaalit
- Kansansuosion kalastelu esim. talousuudistuksilla
- Opposition toiminnan rajoittaminen
- Toisinajattelijoiden murhat
- Hallitus ja parlamentti diktaattorin hallussa
- Poliisi ja armeija diktaattorin hallussa
- Oikeuslaitos diktaattorin hallussa
- Yksipuoluejärjestelmä
- Sensuuri + ei vapaata lehdistöä
- Rajoituksia kansalaisten mielipiteenilmaisuun
- Puolueen nuoriso-ohjelma
- Muukalaisviha + vähemmistöjen sorto

Mitkä tekijät lisäsivät
Hitlerin kannatusta?

Syitä Hitlerin kannatukselle ja miksi pysyi vallassa?

- Nationalismi (kansallistunne)
- Revanssi, 1ms. Häpeärauha.
- Vahva johtaja
- Selkeä viholliskuva (juutalaiset)
- Vahva propaganda
- Symbolit ja massakokoukset, voimakas ideologia.
- Talouslupaukset (työttömyyden poisto, järjestystä kaaokseen)
- Vallan keskittäminen.
- Vastustajien eliminointi
- Muiden puolueiden kieltäminen
- Median sensuuri
- Väkivaltakoneisto
- SS-joukot
- Tiukka järjestys ja yhteiskunnan kontrolli

Weimarin tasavallasta fasistiseksi diktatuuriksi 1919-1933

Keisari syrjään 1918

KEISARIKUNTA
ROMAHTI

Valtakunnankansleri

WEIMARIN
TASAVALTA

Hitleristä Fuhrer 1933

FASISTINEN
DIKTATUURI

MONIPUOLUEJÄRJESTELMÄN
ONGELMAT
TALOUSVAIKEUDET
YHTEISKUNNAN EPÄVAKAUS
VALLANKAAPPAUSYRIYKSET

HYPERINFLAATIO

1 USD = 4,2 DM 1922

1 USD = 1 milj DM 1923 elokuu

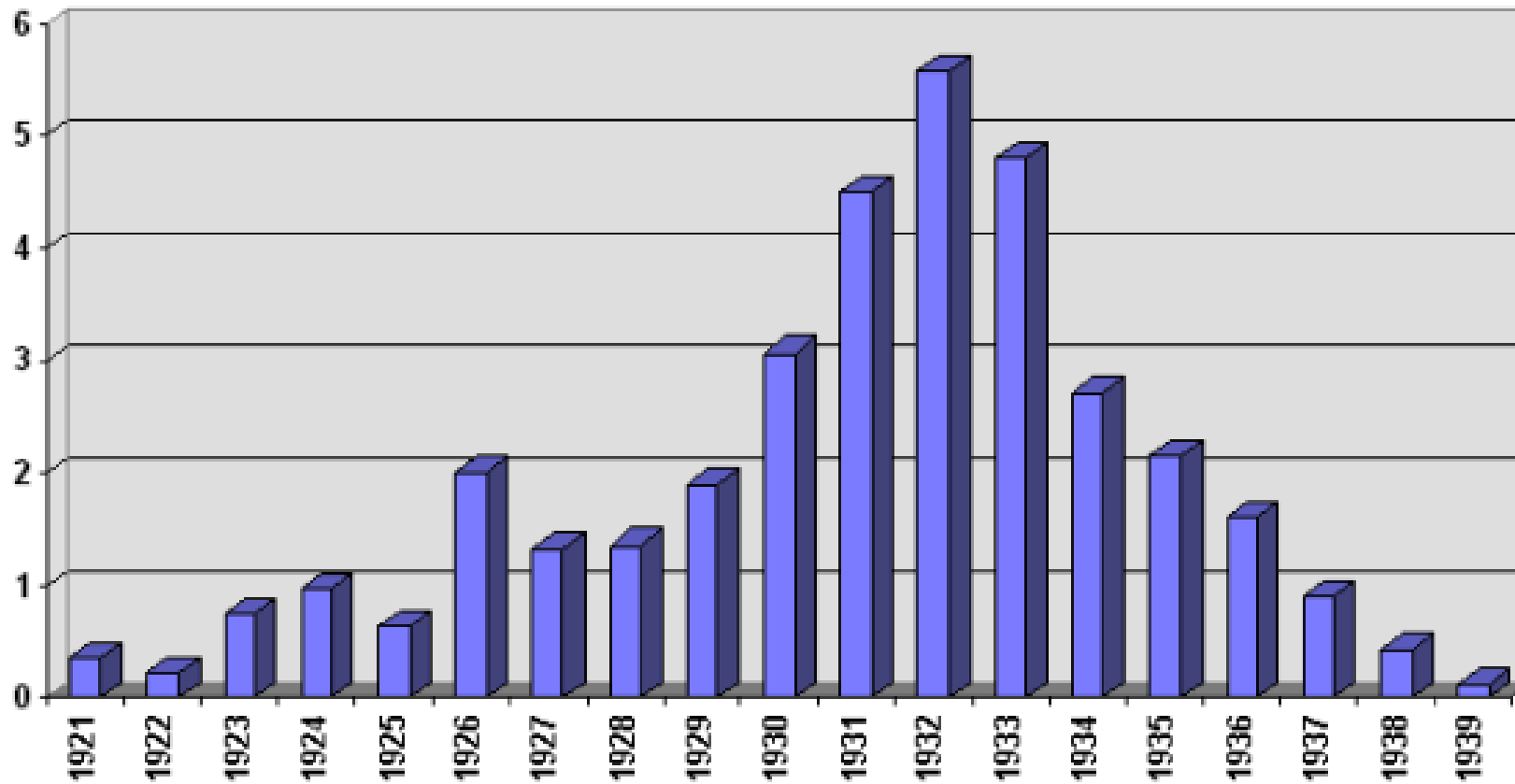
1 USD = 4 200 000 000 000 DM 1923 marrask

Joulukuu valuuttaudistus

1 000 000 000 000 DM = 1 uusi Rentenmark

Saksa työttömyys 1921-1929

Saksasta totalitaristinen valtio:

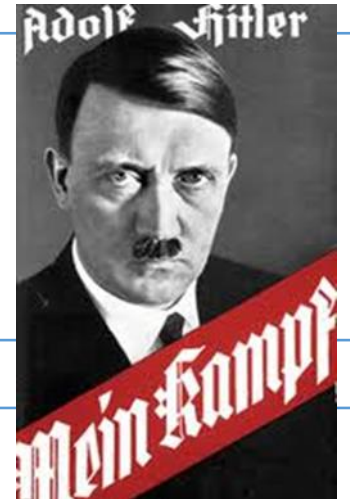

1919

- Versaillesin rauha (häpeärauha Saksalle)
- Hitler opiskeli propagandapuhumista. Syytti juutalaisia

1920

- NSDP-puolue perustetaan (kansallissosialistinen saksalainen työväenpuolue, natsit)
- Symbolit: hakaristit, liput, tervehdykset, massakokoukset, propaganda
- Adolf Hitler, Herman Göring, Joseph Goebbels, Rudolf Hess
- Ihaili Mussolinia

1923

- Vallankaappausyritys -> vankilaan -> Taiteluni kirja.

1929-1933

- 1929 lama -> 1932 vaalit NSDAP VOITTO! -> 1933 HITLER VALTAKUNNANKANSLERIKSI -> KAAPPASI VALLAN

APOTHEKE

Hitlerin valta

1933

- Ensimmäinen keskitysleiri

1934

- Pitkien puukkojen yö (vastustajien eliminointi)

1935

- Nurnbergin lait
- Irti Versaillesin rauhasta (ei sotakorvausten maksua, armeijankoko kasvoi, varustautuminen, militarismi.)

1938

- Kristalliyö (avoimet juutalaisvainot alkoivat.)
- Anschluss (Itävalta)
- Munchenin sopimus (Tsekkoslovakian sudeettialueet)

1939

- Hyökkämättömyyssopimus Hitler-Stalin 23.8.
- 2ms. alkoi hyökkäyksellä Puolaan 1.9.

SAKSAN LAAJENTUMINEN

Munchenin sopimus 1938

- Paikalla (ei Tšekkoslovakia tai NL)
  - Adolf Hitlerin, Saksa
  - Neville Chamberlain, Iso-Britannia
  - Édouard Daladier, Ranska
  - Benito Mussolin, Italia.

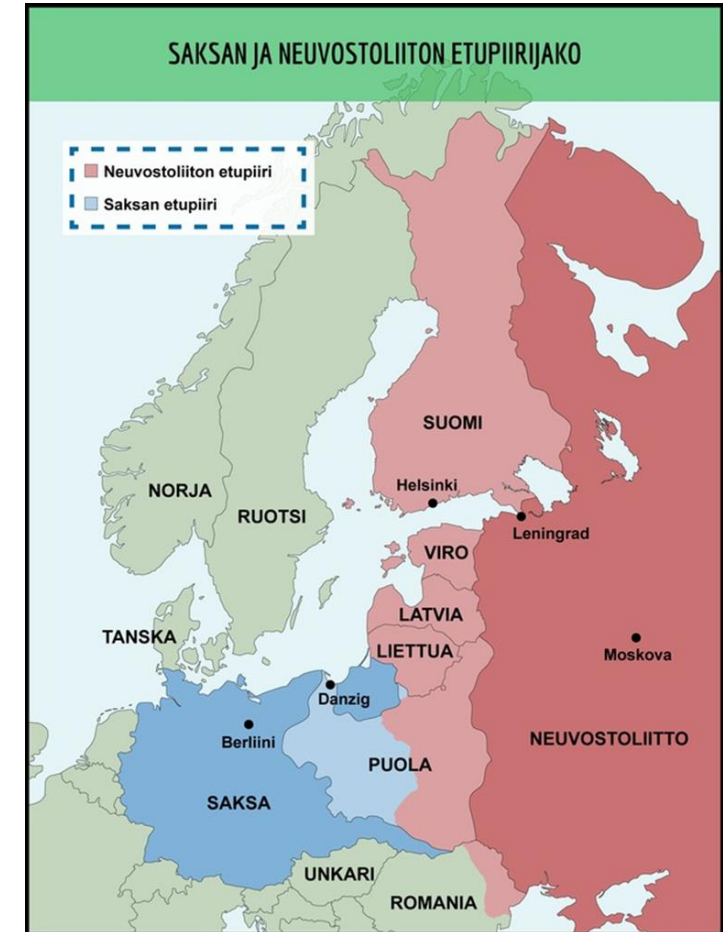

Bundesarchiv, Bild 146-1072-001-03
Foto: o. Ang. | September 1938 Ende

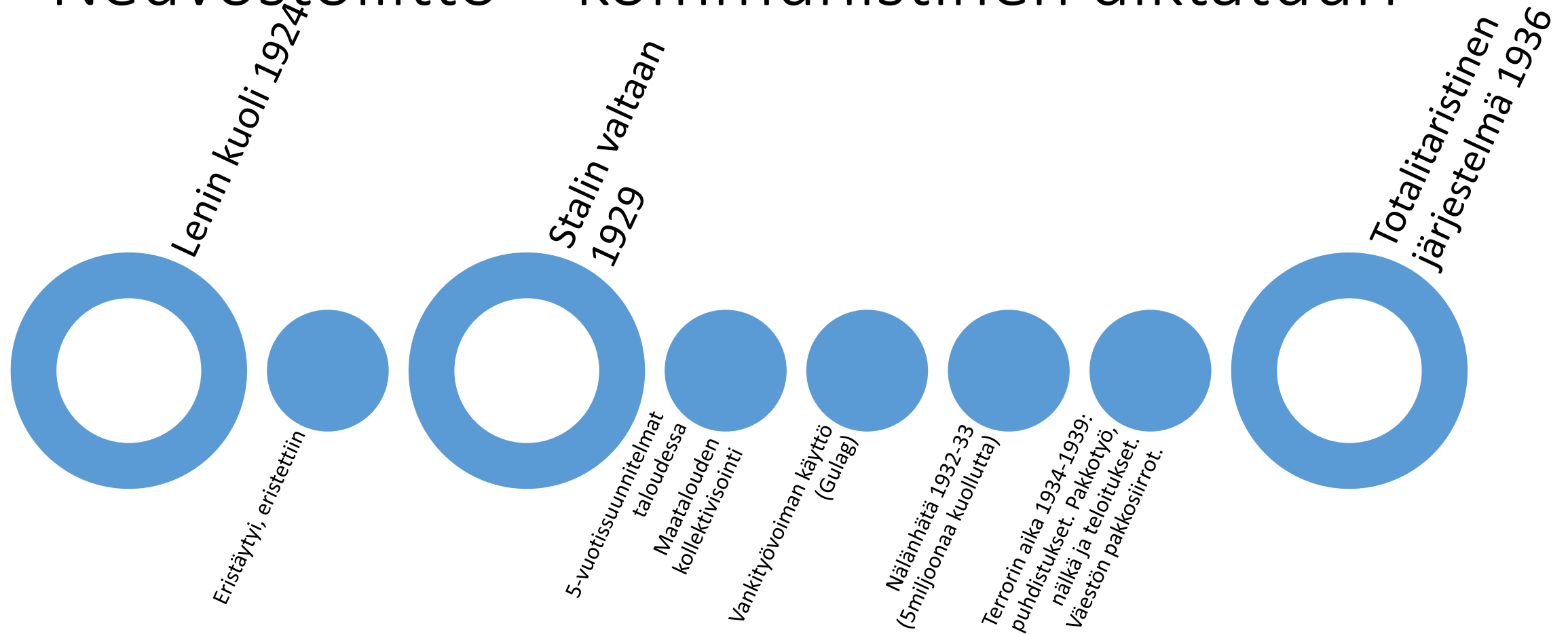
- Konferenssin tarkoitus oli ratkaista sudeettialueista syntynyt kriisi. Alueella oli huomattava saksalaisväestö, ja Hitler vaati sen palauttamista emämaan yhteyteen.
- Alue oli kuitenkin strategisesti tärkeä myös Tšekkoslovakialle, sillä suuri osa sen rajapuolustusta sijaitsi siellä.
- Konferenssissa siis päätettiin Tšekkoslovakian tulevaisuudesta, vaikka maalla itsellään ei edes ollut edustajaa paikalla.

Miksi länsivallat eivät puuttuneet?

- Myöntyväisyyspolitiikka
  - Näkemys: Ims rauha liian ankara, voidaan tehdä joitakin myönnytyksiä
  - Sodan välttäminen
  - Iso-Britannia suuntautui omaan kansainyhteisöönsä
  - Ranskalla ei resursseja puuttua
  - Saksan vahvistuminen turvasi Neuvostoliittoa vastaan
  - Arviot Saksan armeijan koosta ja vahvuudesta virheellisiä.
  - Hitlerin uhkapeli, vaatimukset yksitellen

Neuvostoliitto – kommunistinen diktatuuri

Totalitarismi: yhteiskunnan kaikki osa-alueet palvelivat kommunistista puoluetta esim. tiedonvälitys, koulutus. Stalinin palvonta ja kultti. Väkivaltakoneisto. Salainen poliisi.

Toinen maailmansota

- Toinen maailmansota syttyi, kun Saksa hyökkäsi Puolaan 1.9.1939, jonka turvallisuuden länsivallat olivat taanneet.